

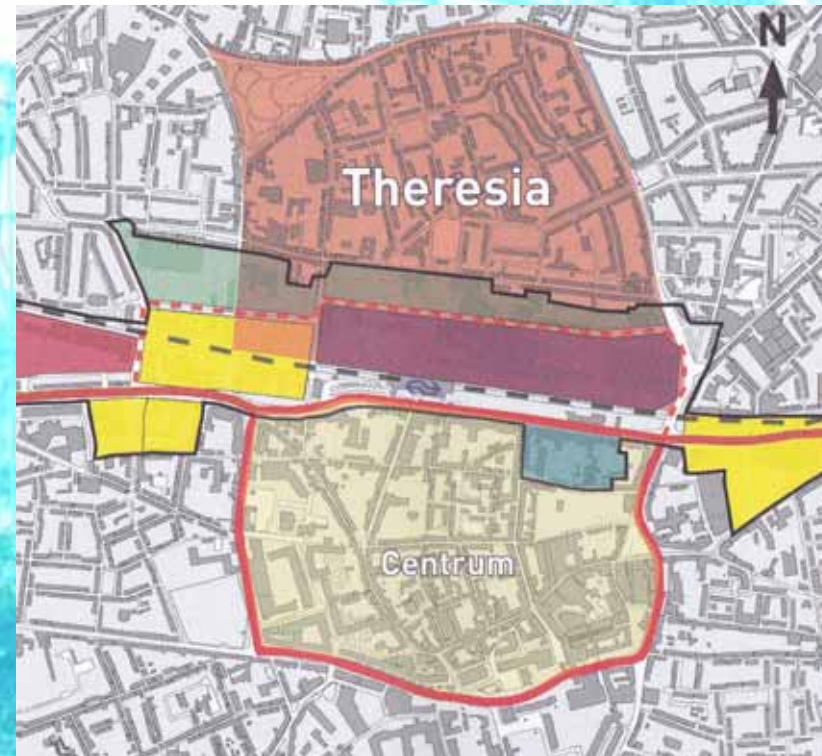
De Grens en de Verbindingen Spoorzone – Theresia

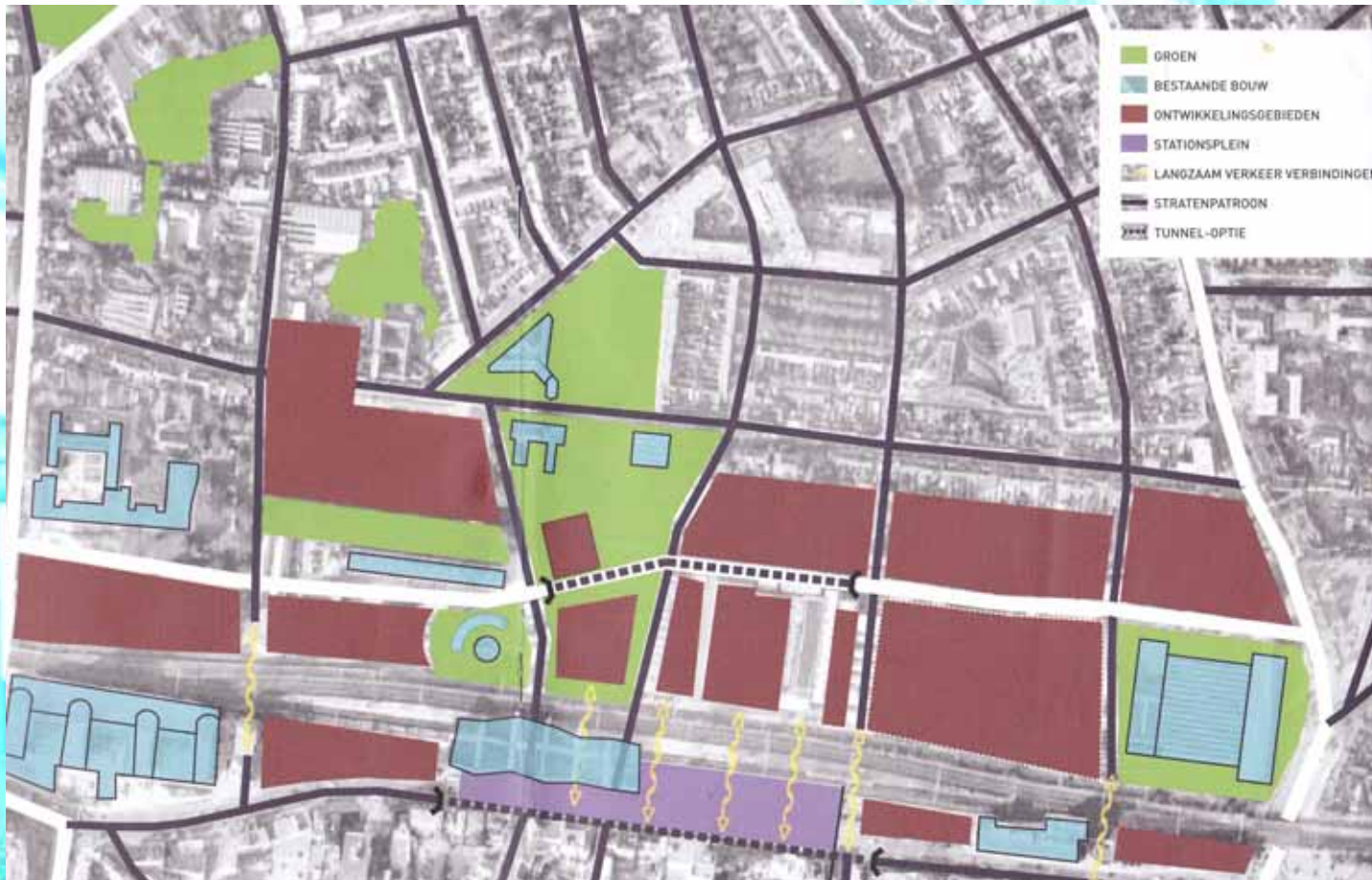

bkkc

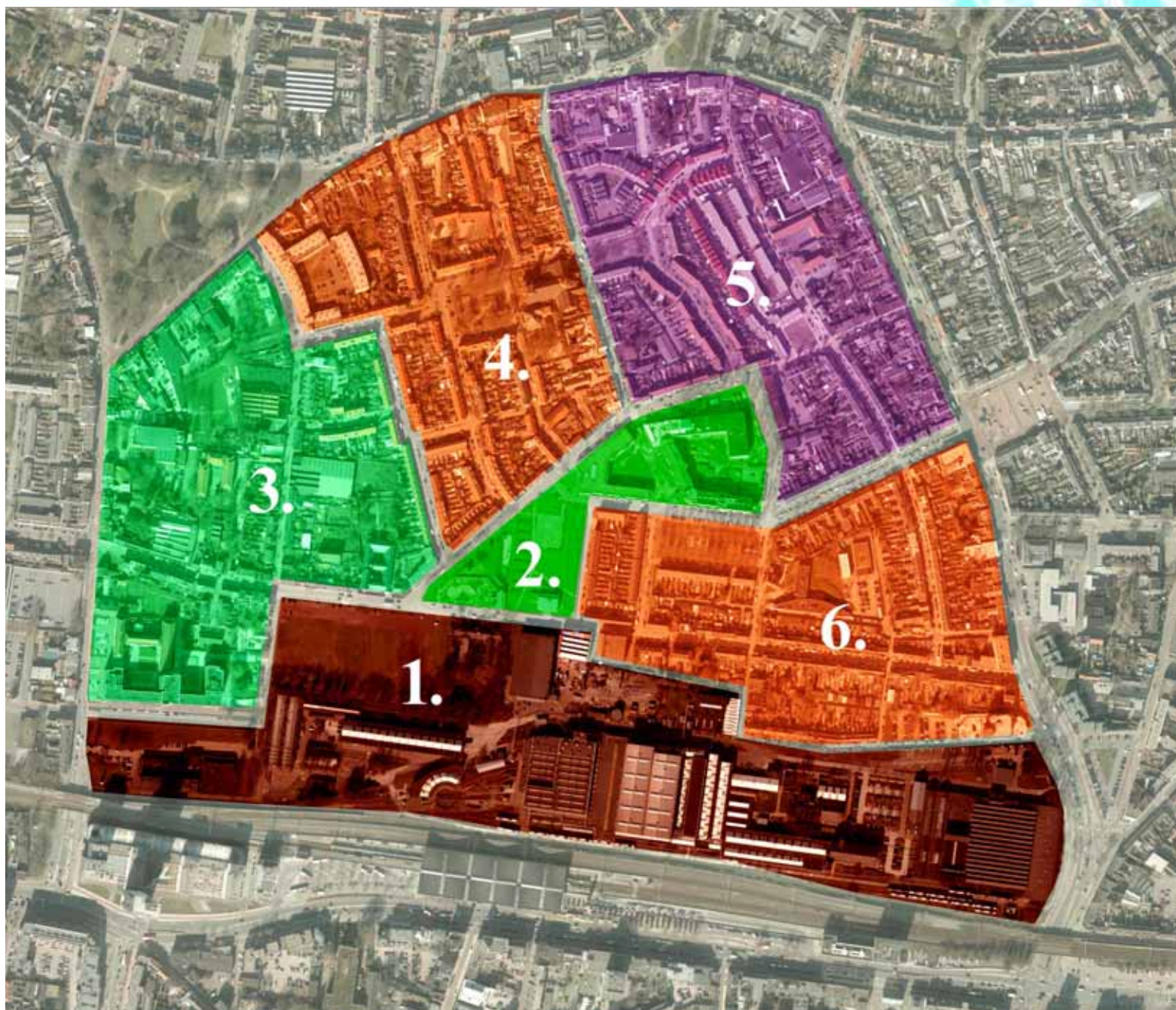
Jos Wilbrink / Jan Samsom

**de toekomstige ontwikkeling van de
Spoorzone zal de relatie Theresia – Centrum
gaan veranderen**

Vanuit de bewoners is reeds een visie ontwikkeld die belangrijke aandachtspunten weergeeft ten aanzien van de nieuwe ontwikkelingen. Groen en stratenpatroon worden gezien als speerpunten. Verblijven en verbinden zijn kernbegrippen.

Verskillende zones:

- 1. Spoorzone**
- 2. Hart Theresia**
- 3. Wonen / werken**
- 4. Klassiek wonen**
- 5. Modern wonen**
- 6. Overgangsgebied**

Verschillende zones:

- 1. Spoorzone**
- 2. Hart Theresia**
- 3. Wonen / werken**
- 4. Klassiek wonen**
- 5. Modern wonen**
- 6. Overgangsgebied**

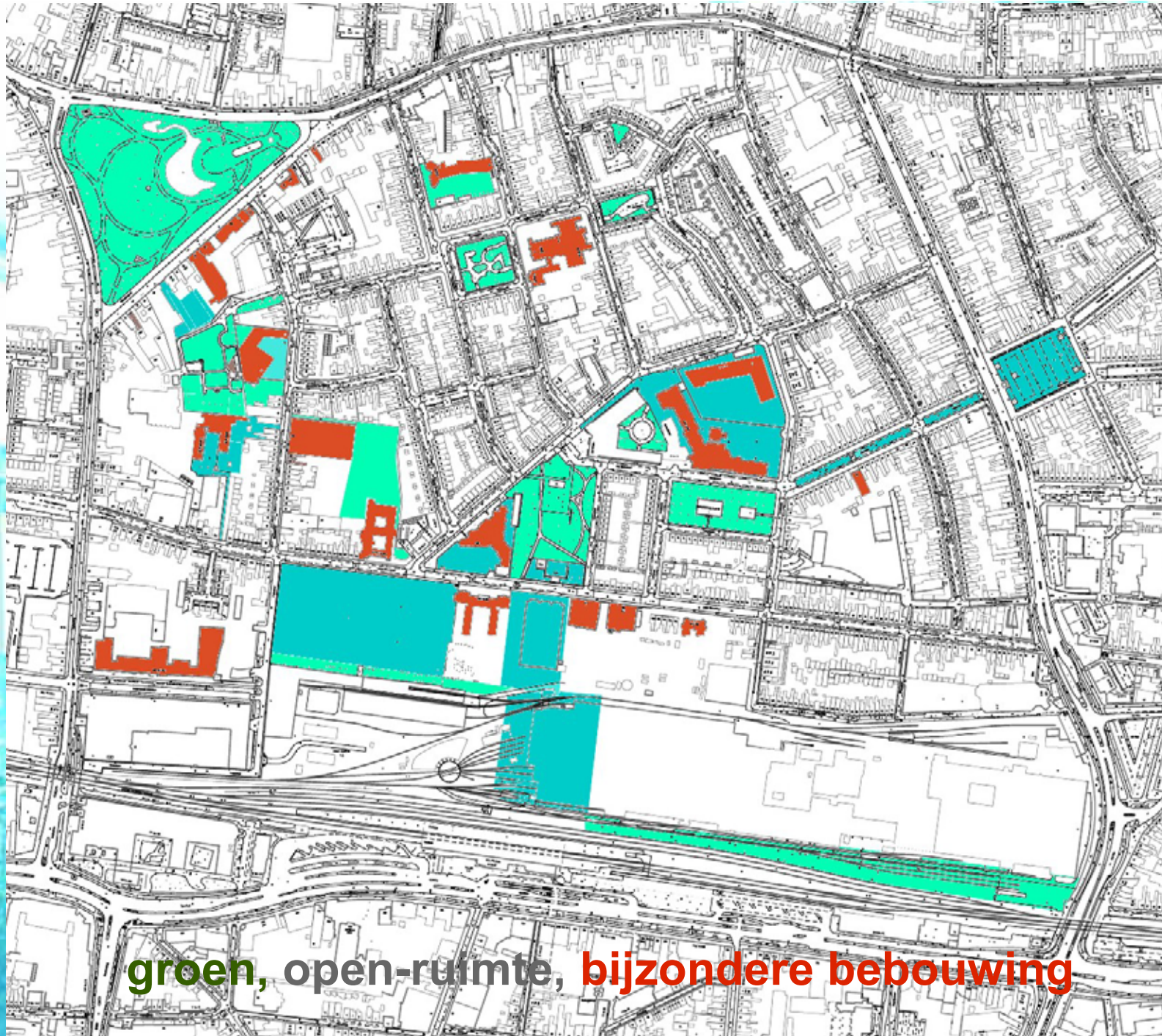
1. De Spoorzone wordt ontsloten en moet een relatie aangaan met Theresia

2. Dit gebied heeft een wijkfunctie zowel qua openbare ruimte als qua bebouwing. De schaal en de publieksgerichtheid sluiten aan bij de Spoorzone.

3. In dit gebied zijn wonen en werken van oudsher gecombineerd. Sterke variatie en spannende binnenterreinen zijn hiervan het gevolg. Momenteel kent dit deel wel gesloten karakter. Er is veel potentie tot transformatie.

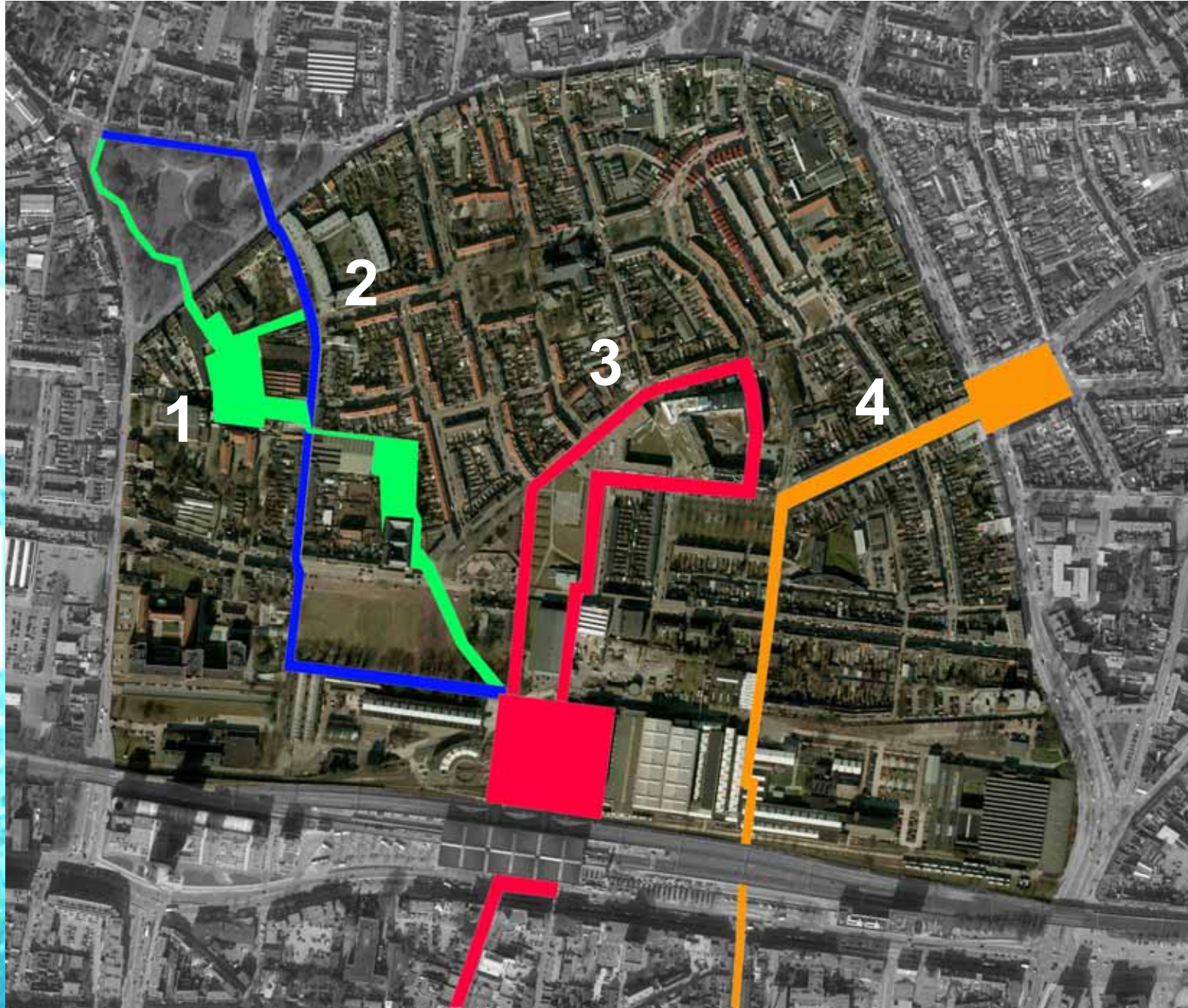
4 en 5. Twee gebieden die exclusief op wonen ingericht zijn met ieder een eigen sfeer en karakter. Er is geen directe verbinding en relatie met de Spoorzone en weinig aanleiding tot nieuwe verbanden. Deze zones kunnen goed op zichzelf staan.

6. Dit gebied kenmerkt zich door een grote diversiteit, zowel kwalitatief als qua gebruik. De directe koppeling met de Spoorzone vraagt om praktische, ruimtelijke en beeldende aanpassingen.

groen, open-ruimte, bijzondere bebouwing

De meest onderscheiden locaties bevinden zich in de gebieden 2 en 3

Vanuit de kwaliteiten van de verschillende gebieden komen een viertal mogelijk te verbijzonderen verbanden tevoorschijn. Die kunnen het functioneren van Theresia in relatie tot de omringende omgeving en de Spoorzone ten goede komen.

1. Informele route via binnengebieden, langs bijzondere gebouwen als verbindingsroute naar De Pont en het Audax textielmuseum.

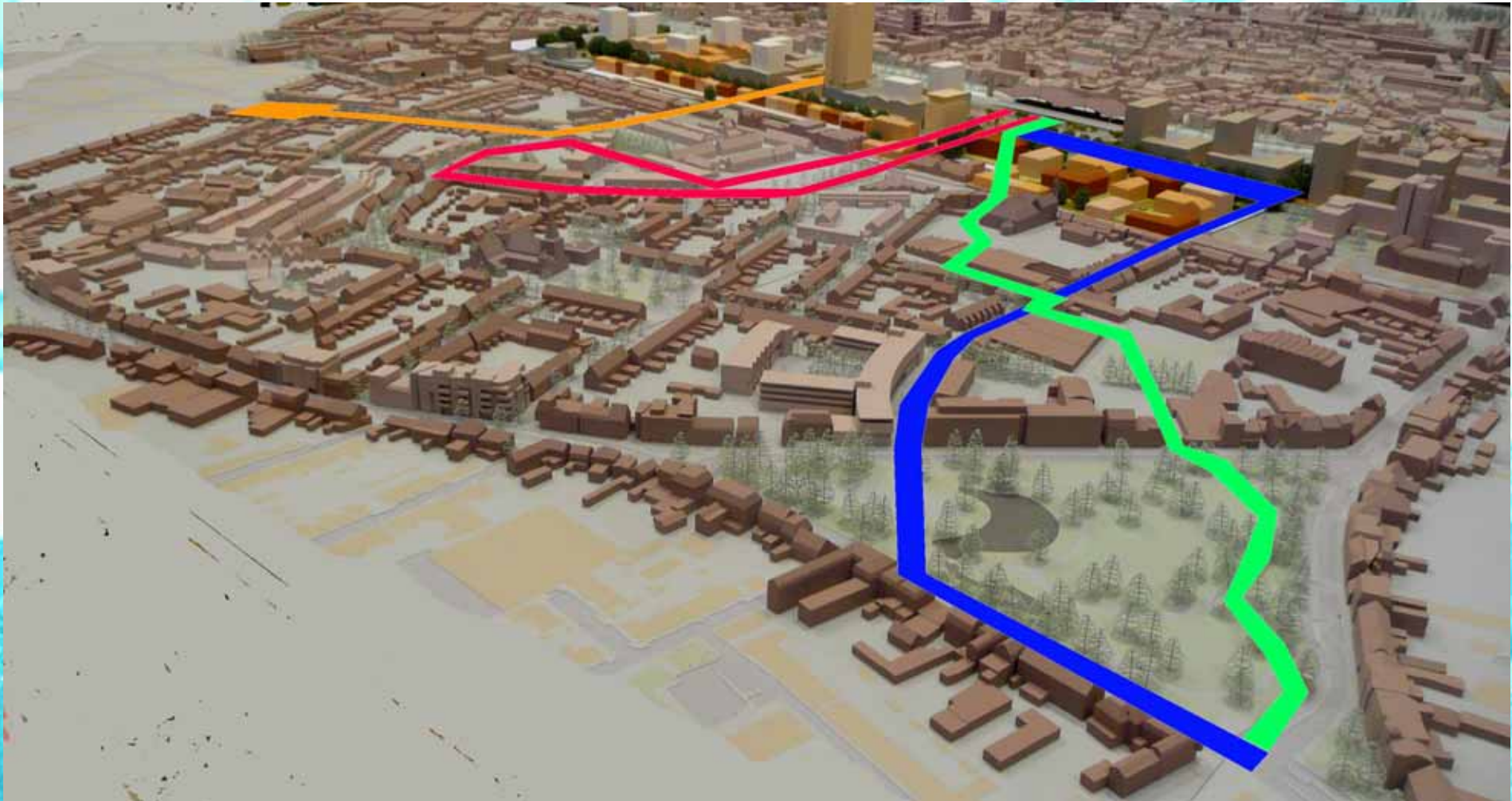
2. Formele, deels reeds bestaande route, via 'de breviergang' en de Stedekestraat en door het Wilhelminapark, naar De Pont en Audax.

3. Ruimtelijk en praktische doorloop van het nieuwe Stationsplein naar het 'centrumgebied' van Theresia. Niet bedoeld als doorgaande route, maar als gebiedsverbinding.

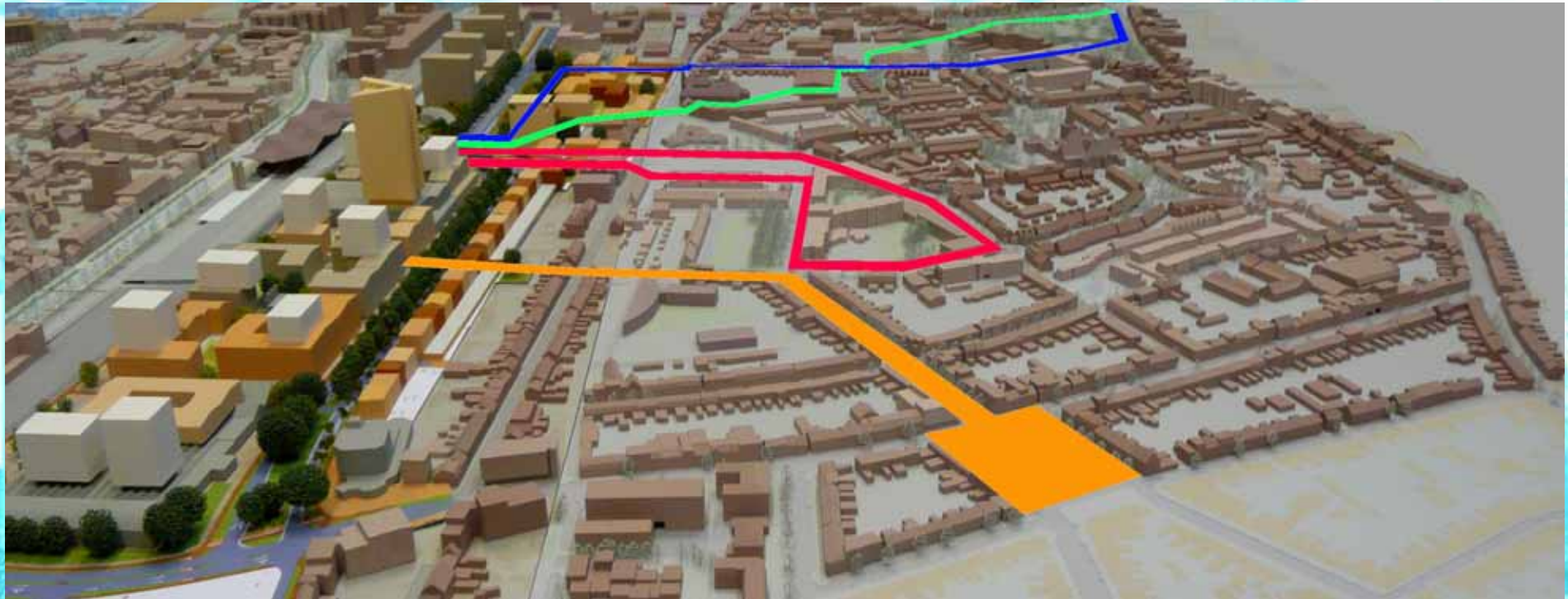
4. Route vanuit het huidige centrum van Tilburg, via de Willem II straat en de Spoorzone, door de Minckelersstraat en de Gasstraat, naar de winkelzone van de Besterdring en het Besterdplein.

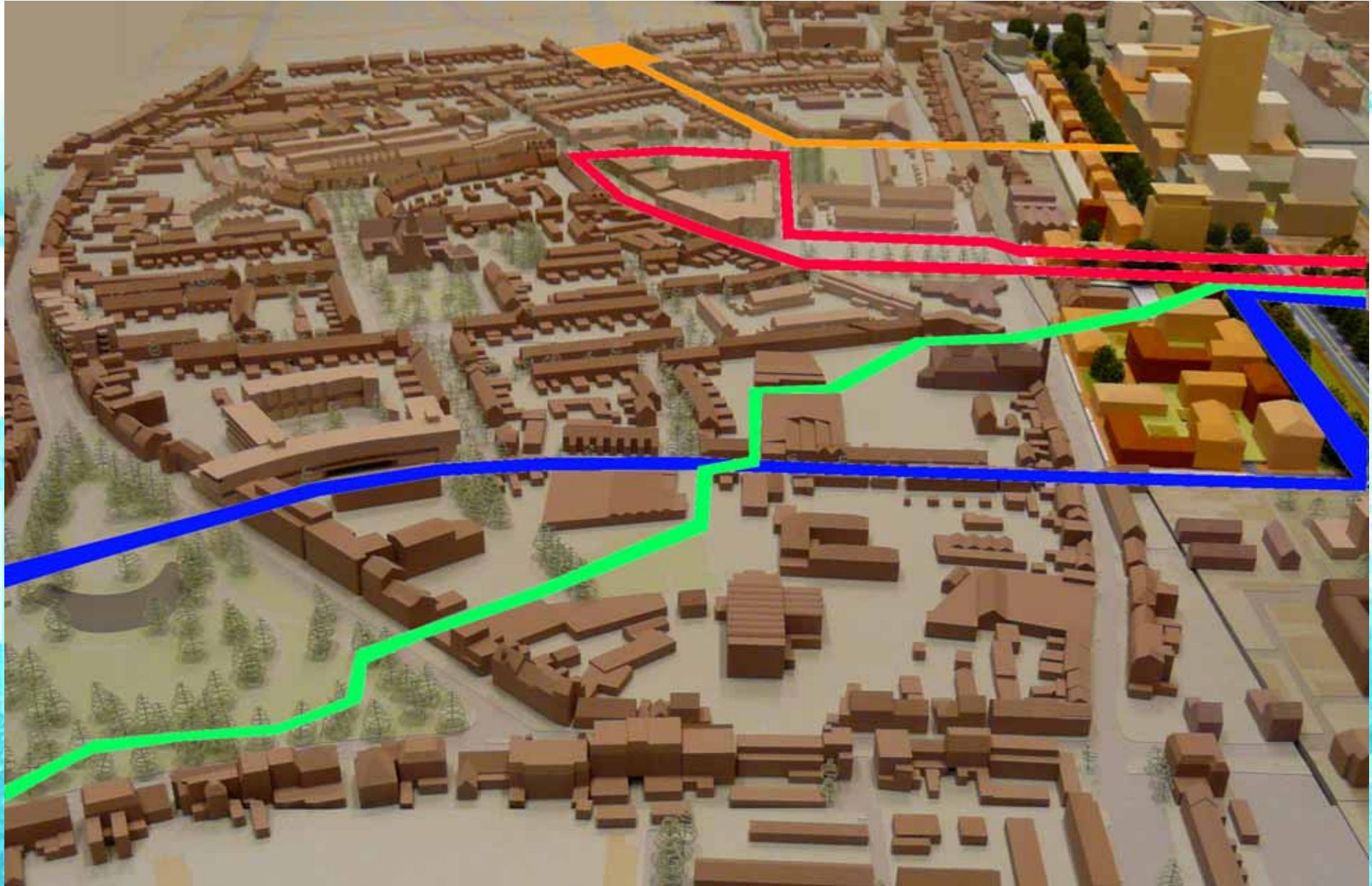
De specifieke woongebieden, behouden hun rustige karakter

Er worden twee routes gecreëerd via Theresia naar De Pont en het Audax textielmuseum, de cultuurcentra van Tilburg. Een informele en meer formele route.

De Besterdring en het Besterplein worden voor langzaam verkeer op heldere wijze verbonden met het centrum van Tilburg. Deze route zal behalve praktisch, vooral ook beeldend versterkt dienen te worden.

Vanuit de zuidzijde van het spoor wordt Theresia als het ware omarmd en gekoesterd. Het centrale deel wordt direct gekoppeld aan het stationsplein.

**kwaliteiten, problemen, uitdagingen, kenmerken,
mogelijkheden, onmogelijkheden, wenselijkheden,
valkuilen, noodzaken, beelden, richtingen,
ontwikkelingen, aanpassingen, invloeden,
bewegingen, aandachtspunten, visies, overwegingen,
tegenstrijdigheden, ongemakken, twistpunten,
ombuigingen, wetenswaardigheden, historie,**

Per Route

Route 1, de informele route

Deze route verbindt het Stationsplein met het noorden en de aldaar gelegen culturele instellingen. De route voert langs en over binnenterreinen, die sterk verbonden zijn met de historie van Tilburg. Vooral het kleinschalige industriële verleden is hier nog heel goed te ervaren. Het dient echter ontsloten te worden en de verschillende open ruimtes kunnen met elkaar verbonden worden. De route moet kenbaar en herkenbaar gemaakt worden. Als de nodige obstakels opgeruimd zijn kan deze ruimte een bijzondere zoektocht gaan opleveren naar het culturele achterland, zowel in tijd als plaats.

De route begint bij het Stationsplein en zal zich daarna een weg moeten vinden door de nieuw aan te leggen Clarissenhof

Een obstakel in de route is de toegang tot de tuin van het Clarissenklooster. Voor een goede toegankelijkheid zal wellicht het begeleid wonen project aangepast moeten worden.

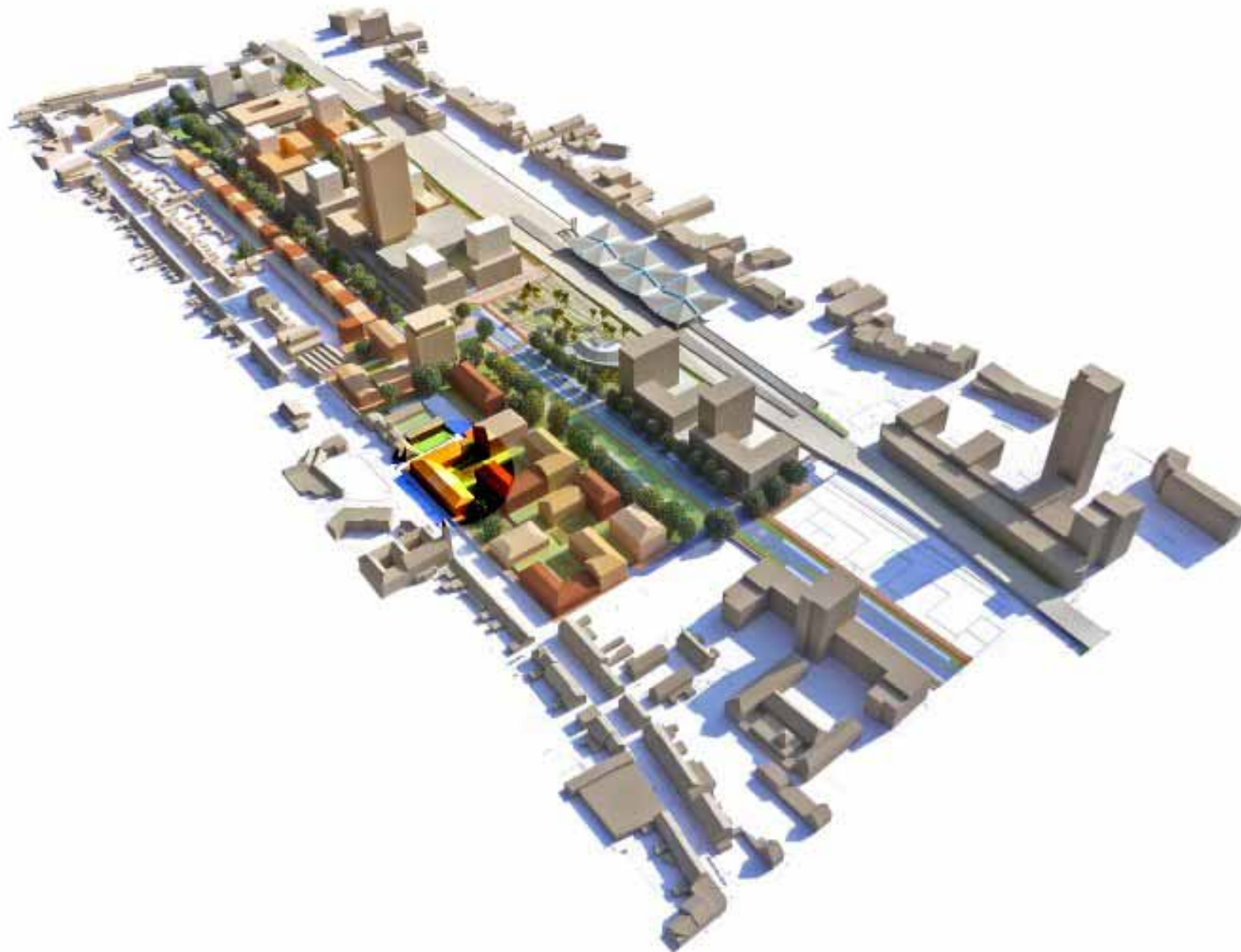

De kapel van het klooster is al gerenoveerd en kan voor velerlei doeleinden gebruikt worden. Als in de toekomst het Ru van Rossem huis zich in het klooster zal vestigen is de publieke functie van de Clarissentuin een nog grotere aanwinst voor Theresia.

Een alternatief voor de toegang tot de kloostertuin is denkbaar langs de westzijde van de kapel. Dat betekent echter de sloop van minstens 1 woning aan de Lange Nieuwstraat. De kapel komt dan wel vrijer in de ruimte te staan, hetgeen de zichtbaarheid en bereikbaarheid ten goede komt.

Als de kloostertuin aan de oostzijde van het klooster wordt ontsloten staat in het huidige bebouwings concept voor de Clarissenhof een bouwblok in de loop van de informele route.

het bouwblok van bovenaf

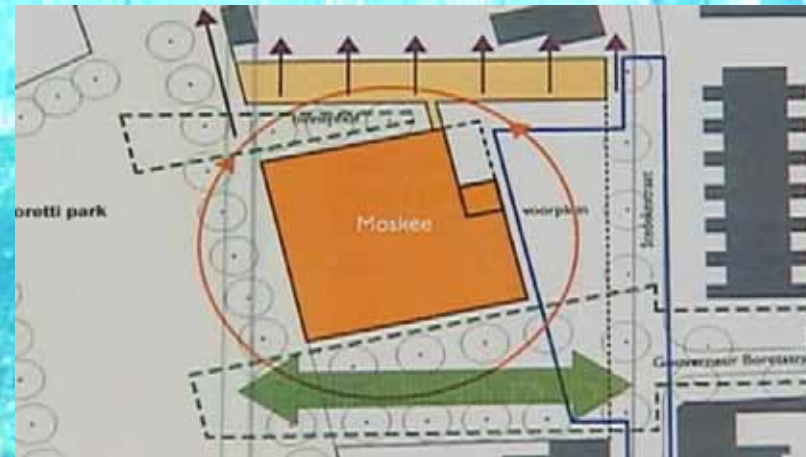
**Op welke wijze kan glasfabriek Catalonië bij de route betrokken worden?
Het is een prachtig complex, maar openbaarheid van de aangebouwde
kapconstructie is wenselijk**

**Moet het woning/atelier complex aan de Stedekestraat bij de route betrokken
worden?
Het lijkt een onlogische omweg, maar kan een uitstapje vormen op de
ontdekkingstocht door Theresia.**

**De combinatie van de nieuwe moskee en het Maria Goretti Park vormt een welkome oase in de informele route. De openingstijden van het park vormen een belangrijk punt van aandacht (van 9 t/m 17 uur)
De moskee kan zorg dragen voor bijzondere architectonische kwaliteit in de wijk en een ankerpunt worden binnen dit deel van Theresia.**

Het ALDI terrein aan het Wilhelminapark kan een prachtige schakel zijn met het Maria Gorettipark. Dan moet het wel openbaar toegankelijk worden. Vooral de poort aan het Wilhelminapark vormt een belangrijk beeldmiddel in de continuïteit van de route.

Via de prachtige paden van het Wilhelminapark komt men bij het beeld van Peerke Donders. Vanaf dit punt kan men museum De Pont al zien liggen. De route naar het Audax Textielmuseum via het Smidspad is een verhaal op zich.

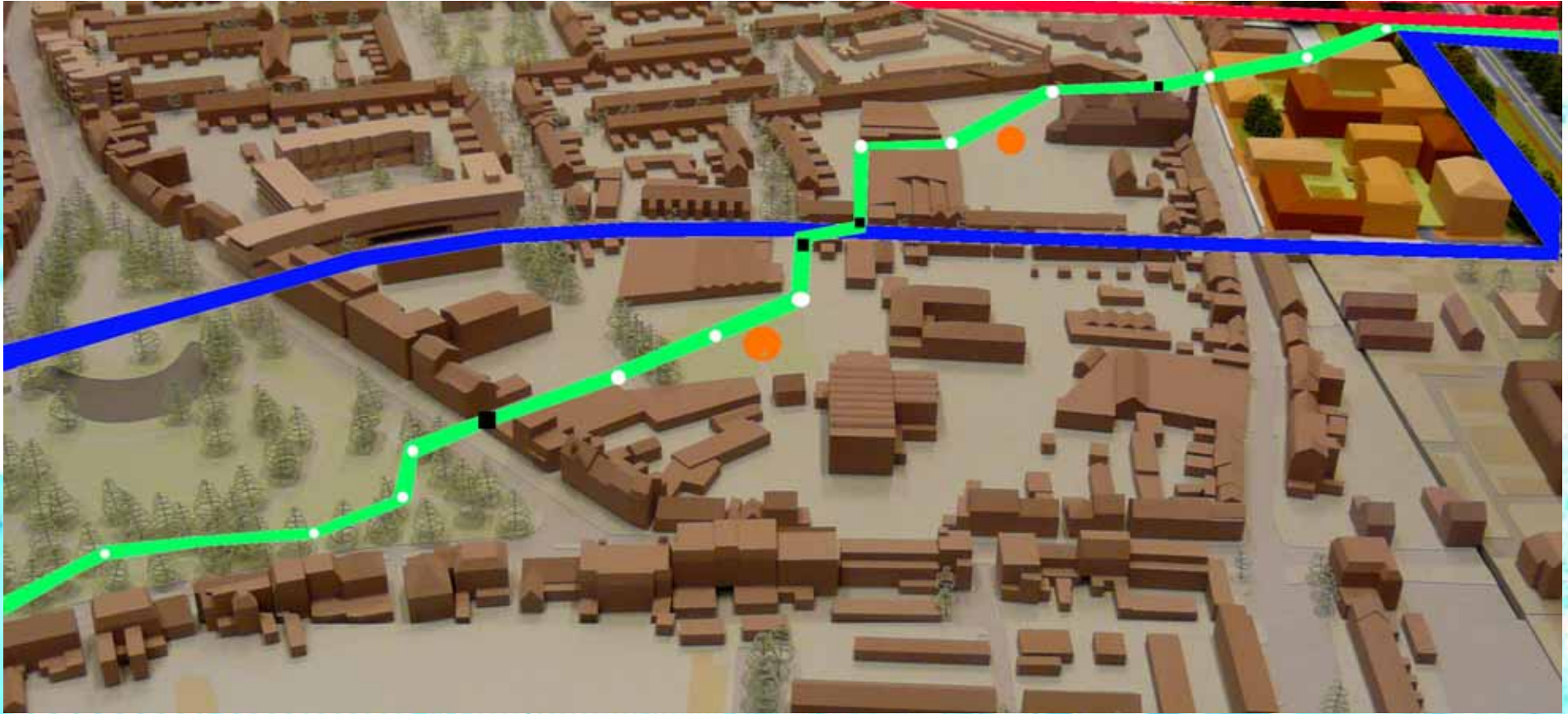

Deze informele route heeft zowel vele beeldende als ruimtelijke kwaliteiten in zich.

De route is echter wel gebaat bij een 'leidraad'. Als door een Klein Duimpje zou de route door kleine interventies zijn samenhang en eigen beeldtaal kunnen krijgen.

Daarnaast is het heel wel voorstelbaar dat een tweetal sculpturen een 'culturele dialoog' aangaan. Een sculptuur in de tuin van het Clarissenklooster en een tweede sculptuur op het terrein rond de nieuwe moskee.

De informele route is een route voor de nieuwsgierige voetganger.

De voetganger wordt beeldend een handje geholpen door een drietal verschillende ingrepen die de route verbijzonderen.

**De oranje cirkels markeren een tweetal sculpturen
De zwarte vierkantjes duiden een viertal 'poorten' aan
De witte cirkels vormen samen de 'kieselsteentjes'**

De binnentuinen bij het klooster en de moskee krijgen ieder een eigen beeld. Beelden die refereren aan mechanische processen, maar met een geheimzinnig, esoterisch karakter.

**poorten werken scheidend
maar ook verbindend en
vertellen iets over het
achterliggende gebied**

een poort kan ook een ruimte vormen

**ook in het donker wil
Klein Duimpje graag
de weg wijzen**

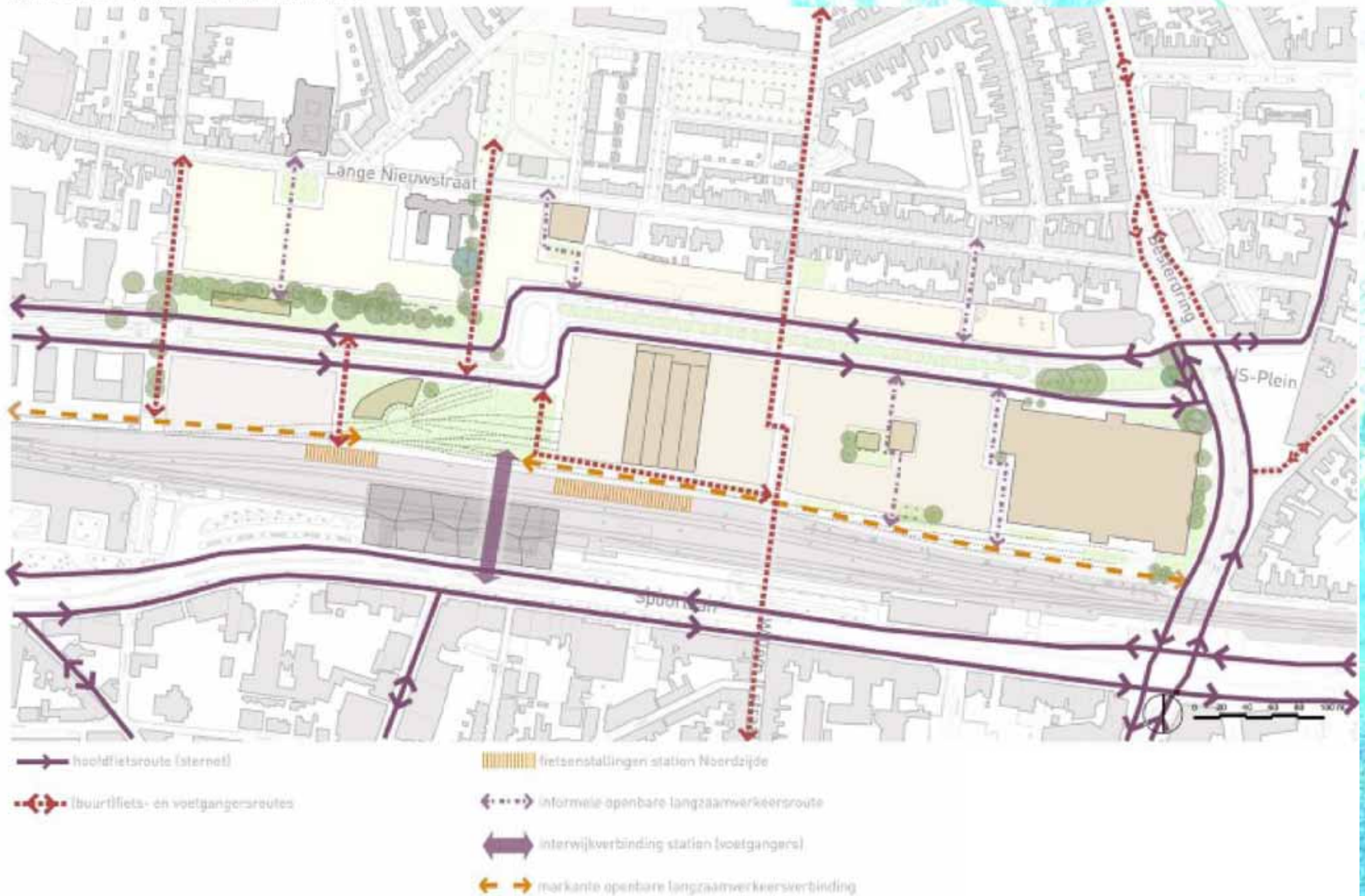
Route 2, de formele route.

Ook deze route verbindt het Stationsplein met het noorden. Deze route gaat echter over reeds geplande paden en gebaande wegen. In de toekomst wordt de breviergang opgenomen in de 'Houtloodstuin', die weer een belangrijke route voor langzaam verkeer wordt.

Ter hoogte van de Stedekestraat kan men rechtsaf en is er een directe verbinding met het Wilhelminapark. De Stedekestraat is een interessante route, met een rijke historie, maar bevindt zich deels in een matige staat.

MASTERPLANKAART LANGZAAMVERKEER

Binnen het masterplan van De Werkplaats wordt deze route ook aangemerkt als een belangrijke langzaam verkeersroute.

Het einde van de breviergang en het begin van de Stedekestraat vormen een bijzondere opgave in de route. De Stedekestraat zelf vormt een duidelijke as met een torenspits als vizier.

De nieuwe verbinding met de Stedekestraat langs de Clarissenhof moet qua profiel aansluiten bij de Stedekestraat. Het hoekhuis op de Lange Nieuwstraat is een beeldbepalend element en verdient aandacht.

Aan de Stedekestraat liggen meerdere unieke maar sterk verwaarloosde panden en binnenterreinen. Zij kunnen een positieve en beeldbepalende rol gaan krijgen.

Glasfabriek Catalonië, het terrein bij het Maria Gorettipark en toekomstige moskee worden krachtige tekens langs de route, zowel beeldend als ruimtelijk. Gebruik dit.

Aan het eind van de Stedekestraat bereikt men als beloning het prachtige Wilhelminapark. Aan de overzijde van het park vervolgt door de museumroute.

Deze formele route hoeft niet meer gecreëerd te worden, in feite is hij al aanwezig. Om de route de moeite waard te maken zullen de latente kwaliteiten moeten worden versterkt.

Hier kan alleen aan gewerkt worden als overheid en particulieren de handen ineen slaan.

Niet alleen de openbare ruimte moet worden aangepast en opgewaardeerd. Hetzelfde geldt voor veel vastgoed.

Dit vraagt om een samenhangend plan, ook in relatie tot de ontwikkelingen in de Spoorzone.

Het profiel van de Fraterstraat en de Stedekestraat moet drastisch worden aangepakt. Deze formele route is ideaal als fietsverbinding richting musea. De fiets moet hier praktisch en beeldend 'de baas' zijn.

Bij het noordelijke gelegen Smidspad is dit reeds het geval. Gemotoriseerd verkeer is hier op bezoek en de maximum snelheid is beperkt tot 30 kilometer.

De straten moeten ook als fietsstraten worden vormgegeven. Het reeds aanwezige groen in de Stedekestraat is hierbij beeldbepalend maar dient nog beter tot zijn recht te komen.

Parkeren moet wellicht aangepakt worden. Ook zal de rijrichting opnieuw bekeken moeten worden.

Route 3, verbindingroute Stationsplein – hart van Theresia

Route 3 is geen doorgaande route, maar creëert de verbinding tussen het Stationsplein en het centrale deel van de wijk Theresia

Het hart van Theresia kenmerkt zich door afwijkende en grootschaliger bebouwing. Hetzelfde geldt voor de aanwezige openbare ruimte.

Een goede en open verbinding met het centrale deel van de Spoorzone, met name het Stationsplein lijkt een logische praktische, ruimtelijke en beeldende consequentie.

In het masterplan april 2011 wordt het gebied tussen het Stationsplein en de open groene ruimte van Theresia volgebouwd en komt in de as van de Burgemeester Brokxlaan een hoogteaccent.

Weliswaar komen er een tweetal praktische verbindingen, ruimtelijk en beeldend worden de gebieden van elkaar gescheiden.

**Het nieuwe MFA heeft een belangrijke publieke functie.
Het groengebied heeft een parkachtige maat.
Dit gebied kan aanvullend werken op de groenstructuur
van de Spoorzone. Het Stationsplein kan aanvullend
werken op de openbare ruimte van Theresia.**

**Dit deel van de openbare ruimte zal door de nieuwe ontwikkelingen
hoe dan ook opnieuw vormgegeven moeten worden.**

Voor Theresia betekent een open verbinding met het Stationsplein ook een open verbinding met het zuidelijk deel van het centrum van Tilburg. Een corridor van het Lumenpark naar de stationshal.

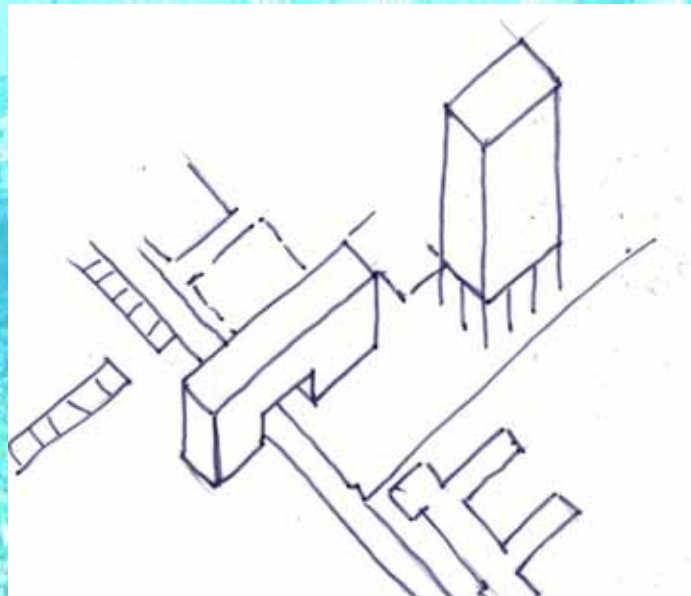
Het ziet er naar uit dat de voorgestelde bouwblokken even afsluitend zullen werken als de huidige bebouwing.

Daarmee verliest Theresia het gevoelsmatige contact met de Spoorzone.

Wellicht kunnen 'een opgetilde toren' en een mogelijke overbouwning van de Lange Nieuwstraat een ruimtelijke en beeldende oplossing bieden.

principe bouwblokken

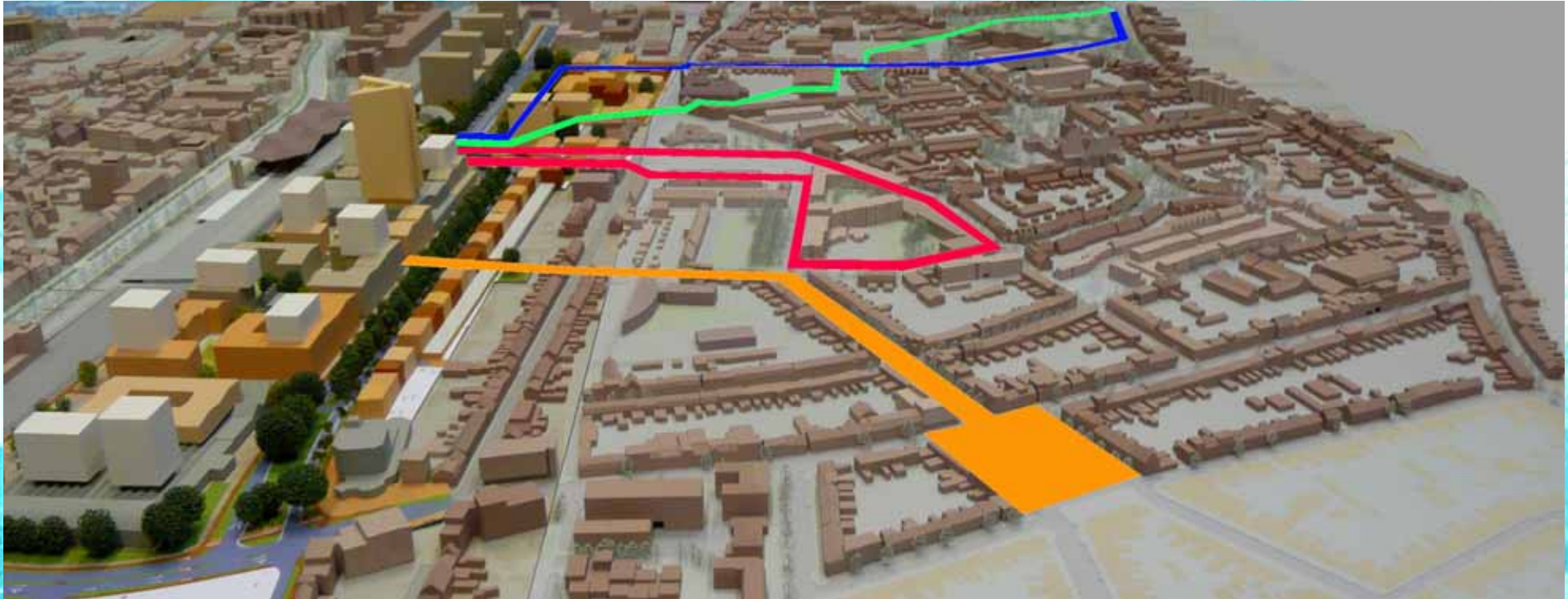

Bij de herinrichting van het Lumenplantsoen kan wellicht de voormalige gasfabriek als inspiratiebron dienen. Te overwegen valt om een knip te maken in het doorgaande verkeer over de Lange Nieuwstraat

Route 4, langzaam verkeer route centrum Tilburg – Besterdplein.

Door nieuwe onderdoorgang onder het spoor in het verlengde van de Willem II straat zorgt ervoor dat er een nieuwe route ontstaat vanaf het Besterdplein, via de Gasstraat, de Minckelersstraat, de Atelierstaat, over de Spoorzone naar de Spoorlaan.

Een lange nagenoeg rechte as loopt vanaf het centrum door de Willem II straat naar Theresia. Een belangrijke en logische ontsluiting voor langzaam verkeer.

De heldere route, de duidelijke as-werking dienen echter nog sterker verbeeld te worden.

Belangrijkste zaken hierbij zijn het profiel van de Atelierstraat en de knik Minckelersstraat – Gasstraat.

Het Energieplein vormt een bijzonder ruimtelijk element bij deze route. Mogelijke herinrichting of functiewijziging moeten in een totaalplan worden overwogen en meegenomen.

Route 4 vanaf de Spoorzone tot aan het Besterdplein.

**Vanaf het Besterdplein, via de
Gasstraat terug naar de Spoorzone.**

Knelpunt 1.

Om het toekomstige profiel van de route te laten aansluiten op de Minckelersstraat is het absoluut noodzakelijk dat het pand hoek Atelierstraat – Lange Nieuwstraat wordt afgebroken. Alleen dan kan er een duidelijk doorlopende as worden gecreëerd.

Knelpunt 2.

**De doorlopende as
verdwijnt in Theresia.
De knik Minckelersstraat –
Gasstraat (en omgekeerd)
moet beeldend erfahrbaar
worden gemaakt.
Het voorstel is
'de zwevende obelisk'**

De grens Theresia – Spoorzone

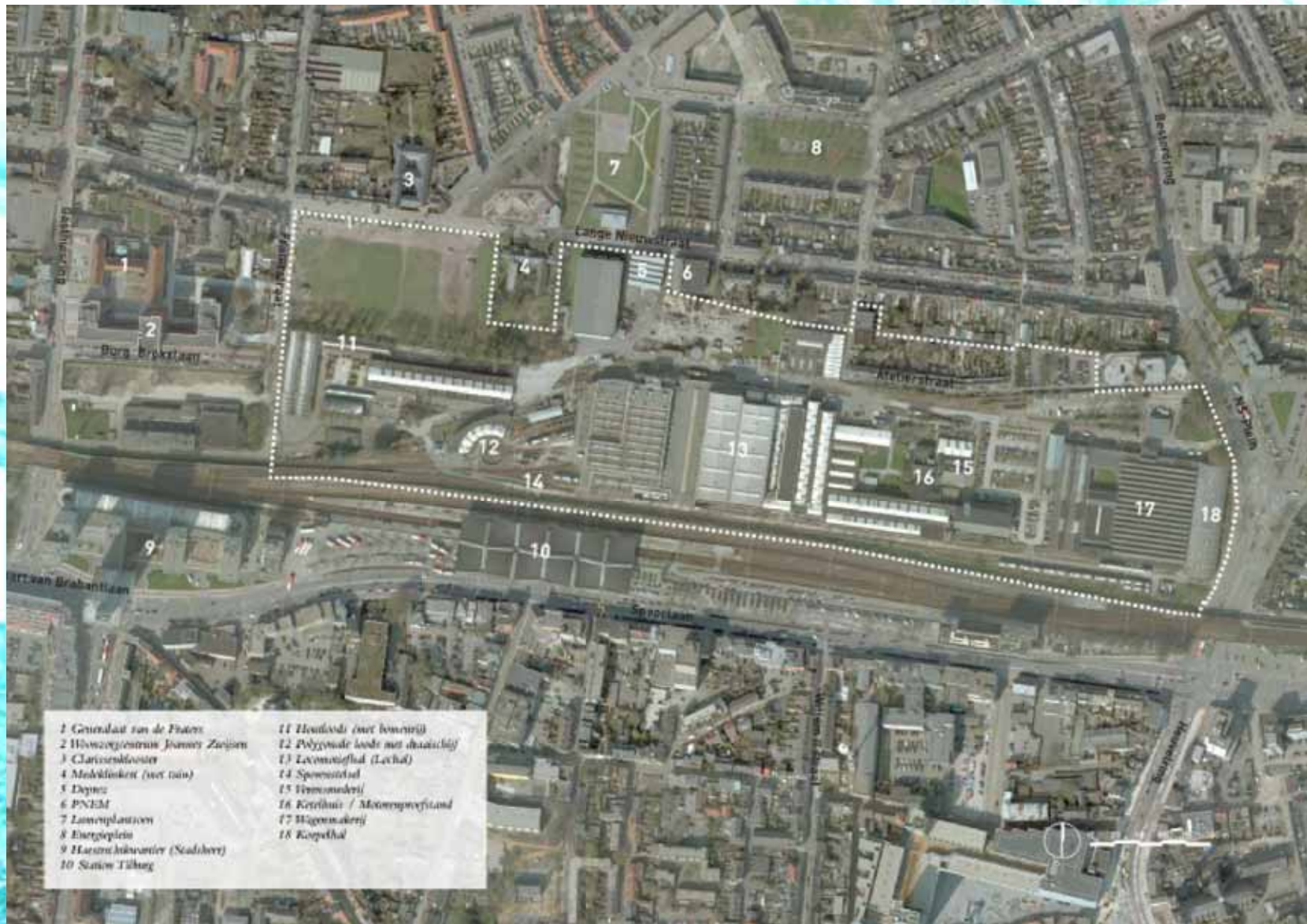

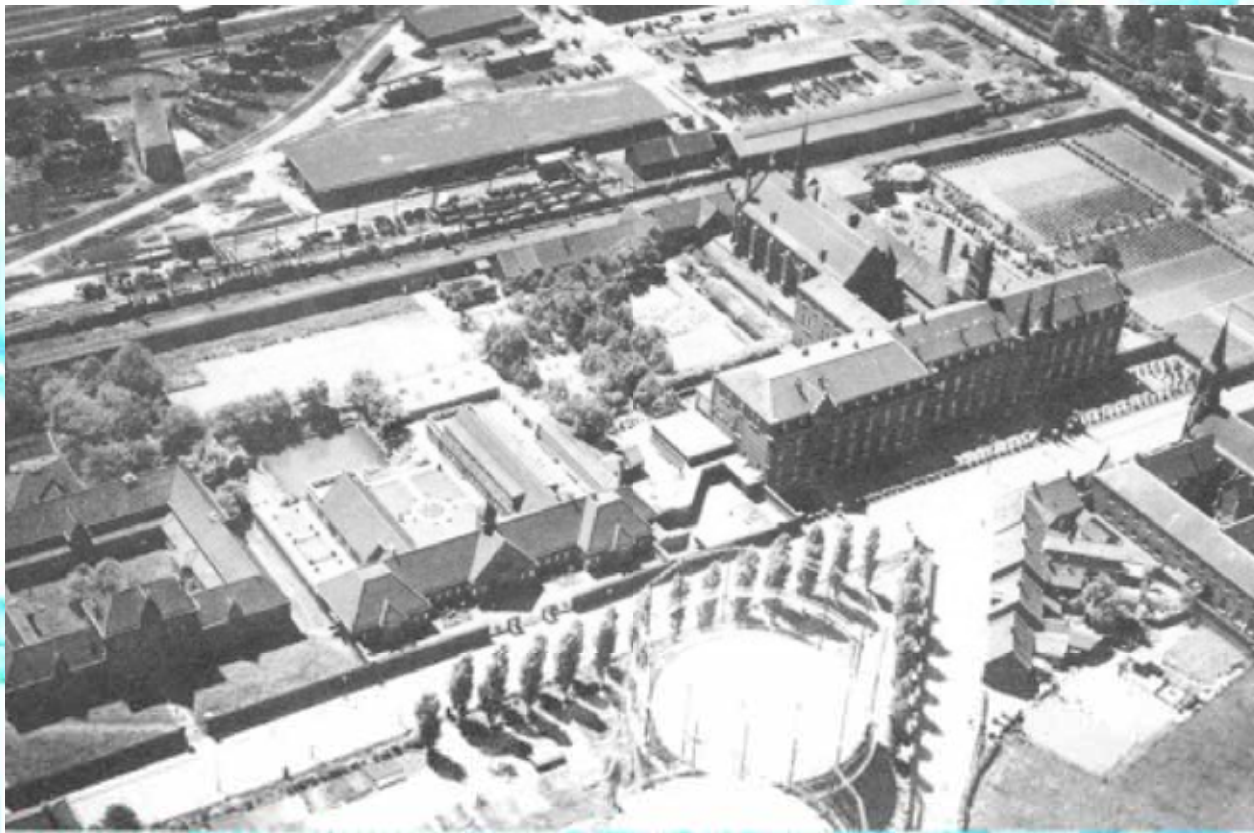
Foto van de muur voordat het grote magazijn uit 1997 werd gebouwd. De muur was oorspronkelijk van het Sint Rochusgesticht.

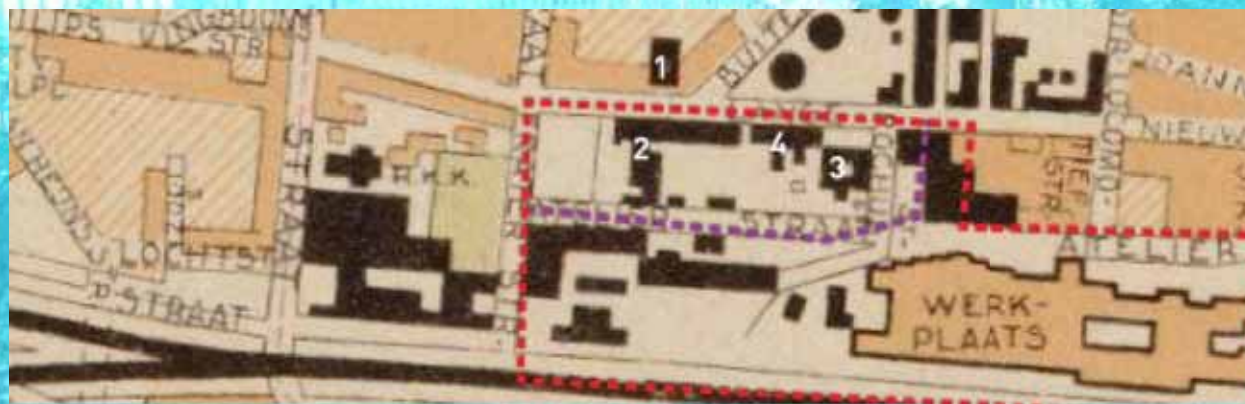
Grens van 'de verborgen stad'

Ontwikkelingsgebied 'De Werkplaats' (inclusief Clarissenhof en Theresiazone). De grens wijkt af van de oorspronkelijke 'verborgen stad'.

**In 1933 kende het gebied nog een aantal gestichten.
De huidige muur aan de Lange Nieuwestraat hoorde daar bij.**

1. Clarissenklooster; 2. St Josephgesticht; 3. St. Rochusgesticht; 4. St. Annahof

**De grens loopt door oud en nieuw en vormt de schakel
tussen oud en nieuw**

delen van de muren van oude religieuze instellingen kunnen behouden worden en zich gaan mengen met nieuwe ingrepen

Een deel van de grens loopt tussen de oude breviergang en de houtloods. Hier moet de grens opnieuw verbeeld worden.

De oorspronkelijke grens bij de Atelierstraat gaat gevormd worden door de bouwblokken van de Theresiazone. De wand kan drager worden van de verbeelding van de grens.

De muur van het St Rochusgesticht is het centrale deel van de grens en dient in ere te worden gehouden. Deze is uitgangspunt voor verdere verbeelding.

In de prachtige cassettemuur moeten nieuwe openingen worden gemaakt. Aan de bestaande muur kunnen nieuwe functies worden toebedeeld.

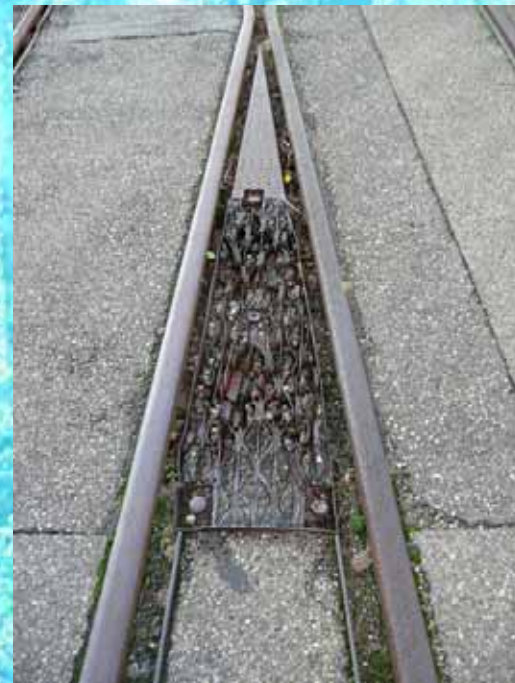

industriële historische kwaliteit

**beelden
ter
verbeelding**

**De grens en de verbindingen vormen een nieuw verhaal.
Delen van de oorspronkelijke grens kunnen een
aanleiding vormen.**

de grens vindt zijn weg

De grens verbindt

grenzen kunnen een verhaal vertellen

grenzen kunnen organisch zijn

Here is an example

grenzen kunnen licht geven

grenzen kunnen open zijn en zich sluiten

grenzen accentueren de verbindingen

Route van Wilhelminapark naar De Pont en Audax Textielmuseum

hoe bereikt men de musea?

Vanaf het Wilhelminapark heeft men al zicht op het museum De Pont. Na 150 meter heeft men de ingang bereikt.

**Het Audax
Textielmuseum kan men
via twee verschillende
straten bereiken.
Via de Goirkestraat of
via het Smidspad.**

Smidspad

**De Goirkestraat is
onoverzichtelijk en
druk, het Smidspad
loopt direct vanaf het
Wilhelminapark en is
veel rustiger**

Goirkestraat

Vanuit het Wilhelminapark heeft men direct zicht op het Smidspad, een rustige duidelijke as, ingericht voor langzaam verkeer, gemotoriseerd verkeer is op bezoek.

In beide richtingen heeft het Smidspad een duidelijk profiel. De materialisering is gebaat bij kwaliteitsverbetering.

Bijzonder aan het Smidspad is de grote hoeveelheid etalages van voormalige winkels. Deze worden momenteel maar ten dele benut. Mogelijk ligt hier een uitdaging voor het textielmuseum zich al op deze route te profileren. Het zal de samenhang van de route ten goede komen en een belofte opleveren voor de bezoekers.

Het Smidspad heeft een tijd gekend dat er 42 winkels waren en een chique uitstraling had. Het werd wel 'de Heuvelstraat van het Goirke' genoemd. Mogelijk kan een deel van die oude glorie worden heroverd door de voormalige etalages als vitrines van de diverse musea te gebruiken. Daarnaast zou het Smidspad een atelierroute voor kunstenaars kunnen worden.

**onderzoek en ideeënvorming
in opdracht van:**

bkkcbr
abants kennisc
entrum kunst
en cultuur

**Jos Wilbrink / Jan Samsom
December 2011**